

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

21. søndag i treenighetstiden -21. okt 2012

Prekentekest: Luk 16, 19-31

Lesetekst I: 5 Mos 15,7-8.10-11

Lesetekst II: 1 Joh 3,16-18

Pengene eller livet

Innledning

Vårt kapittel innledes med en annen lignelse om en rik mann, og avsnittet mellom lignelsene gjengir noen krasse ord fra Jesus til fariseerne, ”som var pengekjære”! Det er derfor naturlig å se vår tekst i denne sammenhengen. Hvordan forvalter vi det vi har fått? ”Den rike mannen og Lasarus” blir ofte brukt som utgangspunkt for en preken om den dobbelte utgang fra livet. Det handler om det også, men sett i sammenheng er det nødvendigheten av å lindre vår nestes nød, som er hovedbudskapet. Det bekrefter også de to lesetekstene.

Jesus har avslørt fariseerne som selvopptatte og det vi i dag kunne kalle PR-kåte; ”*Dere vil gjerne fremstå som rettferdige i menneskers øyne*”(v15). Nå viser han hvilke konsekvenser dette kan få ved å fortelle lignelsen om den rike mannen og Lasarus.

Det er mulig å se på lignelsen i tre hovedavsnitt.

Den rike mannen og Lasarus i live (v19-21)

Vers 19 er nesten identisk med vers 1, og det er typisk for lignelser at disse personene ikke er navngitt. Derfor er det spesielt at den fattige er det. *Lasarus = Eleazaros* betyr ”den Gud hjelper” og får derfor klar mening i teksten.

Den rike mannen hadde det og hadde hatt det, veldig godt materielt og sosialt sett. En overflatisk lesning av første del av 5 Mos 28, ville kunne gi inntrykk av at han var en mann som Gud hadde velsignet rikelig. Slik kan vi anta at fariseerne tolket det, og at han selv trodde han var ”ren og rettferdig, himmelen verdig”.

Med Lasarus var det fullstendig motsatt! Han var en fattig tigger antakelig plassert utenfor porten til den rikes eiendom. Fillete og med åpne sår. Vi kan nesten høre kommentaren: ”Skal tro om det er han eller hans foreldre som har syndet?” I fariseernes øyne var han nok ingen opplagt kandidat til Guds paradiset, men kom i klasse med syndere og tollere.

Disse to må ha vært klar over hverandre. Lasarus har sett alle velkledde gjester som kom og gikk, kjent lukten av velsmakende mat som ble tilberedt, og hørt musikk og sang fra festlig lag. Den rike har passert den fattige tiggeren både på vei ut og inn av sitt hus. Han må bevisst

ha valgt å overse han. Fariseerne ville nok ha rettfærdiggjort den rike og dømt den fattige ut fra den ytre skjebnen de befant seg i, og ikke ut fra hva som bodde i deres hjerte.

Den rike mannen og Lasarus i evigheten (v22-23)

Begge dør, Lasarus først og "englene bar ham til Abrahams fang". Om den rike står det bare at han ble begravet. Denne "rettfærdige" rike Abrahams sønn befinner seg altså borte fra Abraham og i pine. Dette må ha sjokkert fariseerne som var overbevist om at den som var født som jøde, Abrahams barn, og som dessuten hadde blitt overøst av Guds velsignelse, ingenting hadde å frykte etter døden. Dette er en holdning som møter oss flere steder i NT, og der vises det klart til at det er en farlig tanke å slå seg til ro med. *Det er ikke de som er hans barn av kjøtt og blod, som er Guds barn. Bare dem som er barn ut fra løftet, regner han som Abrahams ætt. (Rom 9.8) «Hvor vanskelig det blir for dem som eier mye, å komme inn i Guds rike!»(Matt 10.23)*

At Lasarus var tett inntil Abraham, kan forstås som at han lå til bords med ham slik Johannes lå inntil Jesus under innstiftelsen av nattverden. Situasjon er snudd opp ned. Nå ser Lasarus den rike slik den rike så Lasarus før, og omvendt. Det er vanskelig å slutte at Jesus sin framstilling av de ulike forholdene disse to opplever, er eksakt beskrivelse av livet etter døden, men viktigheten av å unngå det ene og sikre seg det andre, er tydelig.

Den rike mannens ønsker (v24-31)

Den største delen av lignelsen er viet de to ønskene den rike mannen kommer med etter at han har slått øynene opp i dødsriket. Begge disse ble avslått, det første gjaldt hans egen elendige situasjon, det andre hans fem brødres skjebne. Begge gikk ut på å bruke Lasarus. Så den rike fortsatt ned på Lasarus og ville bruke ham som en tjener?

Det første ønsket ble avvist fordi det ikke finnes noen forbindelse mellom himmelen og helvete. Det andre fordi "de har Moses og profetene, de får høre på dem." Videre protest blir avvist med at tegn og under, dødes oppstandelse og lignende, ikke automatisk åpner et lukket hjerte. Jesu oppstandelse førte heller ikke umiddelbart til en masseomvendelse, men når ånden fikk åpenbart "loven og profetene", omvendte folk seg og trodde evangeliet. (Apg 2,16-36)

Til prekenen

Det er i svaret til den rike mannens siste ønske at tekstens tyngdepunkt kommer fram. For at hans fem gjenlevende brødre skal kunne unngå å komme dit hvor han selv er, må de "høre på Moses og profetene"! Fariseerne hadde forvrengt loven og lagt tunge byrder på folket som de selv ikke var villige til å bære. Tro på Herrens ord slik det er gitt i evangeliet, er det som gir evig liv. Men den som er rik, har nok med sitt eget, er ikke åpen for andres behov. Penger hadde blindet både den rike mannen og fariseerne for den nød deres neste hadde.

Vår situasjon preges også av rikdom, men når denne rikdommen gjør oss blinde for verdens nød, skiller den oss fra Guds nåde. *Men den som har mer enn nok å leve av og likevel lukker sitt hjerte når han ser sin bror lide nød, hvordan kan han ha Guds kjærlighet i seg?*

Vår situasjon preges også av rikelig tilgang på Guds ord. Det er minst like alvorlig å ikke dele evangeliet med andre som å ikke dele denne verdens goder. Messianske jøder uttrykker ofte en undring over kristne som ikke vil dele evangeliet med jødene. "Den verste form for

antisemittisme er at alle andre skal få høre evangeliet, men ikke oss jøder”, sier leder for ”Jews for Jesus” i Europa, Avi Snyder.

Men har ikke de ”Moses og profetene”? Det har de, men i altfor stor grad leses ulike rabbineres kommentarer og utleggelser framfor selve skriften, og profetene er for mange ukjent. Men Ordet vender ikke tomt tilbake, og ”*det er de som vitner om meg!*” (Joh 5,39) Derfor er det håp om at det skal slå rot og føre til omvendelse og tro slik at enda flere jøder kan få del i det evige livet. ”*Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du har sendt, Jesus Kristus.*” (Joh 17,3)

I Jesu samtid var de fleste enige om at livet hadde to utganger. Saddukeerne var unntaket og trodde ikke på oppstandelsen og et liv etter døden. Det er denne holdningen som preger store deler av jødisk religiøsitet i dag. Det er ikke tanken på himmel og helvete som skaper nød innfor Gud. Det er mye viktigere å ha gjort de rette tingene, de gode gjerningene slik at en får del i Guds velsignelse og tilgivelse her i livet.

Det var enda større enighet om at tilhørighet til det jødiske folk ga rett til Guds barmhjertighet og et eventuelt evig liv. Men man kunne ved å leve i strid med Guds bud, bli uren og dermed miste retten til Guds rike. ”Tollere og syndere” gikk fortapt.

I lignelsen om den rike mannen og Lasarus slår Jesus fast at det finnes en fortapelse, og han viser til Guds nåde og barmhjertighet slik det kommer til uttrykk i evangeliene at ”*hver den som tror på han, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.*”

Per Larsen

Tidligere kateket, og i mange år misjonssekretær i Den Norske Israelsmisjon.
Nå pensjonist.

per-larsen@lyse.net